

Asia: VN/501/2020

Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Kyllä

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea kaikkien asiakasryhmien palveluasumista?

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Kyllä

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Kyllä

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Kyllä

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

Asumisen monimuotoisuuden kehittämisen lähtökohtana on yhdyskuntasuunnittelu ja rakennusmääräykset, jotka huomioivat erilaiset ja muun muassa iän myötä muuttuvat asumisen tarpeet. Monimuotoisuuden kehittäminen edellyttäisi tiivistä yhteistyötä kaupungin eri toimijoiden kuten kaupunkiympäristön toimialan (asuminen, kaavoitus jne.) kanssa.

Lähtökohtana tulisi olla palvelujen joustavuus niin, että asuminen ja palvelut toteutuisivat henkilön vuorovaikutuksellisen tarpeen ja kyvyn sekä sosiaalisten ja terveydellisten tarpeiden mukaan. Kaikkien palvelumuotojen tulisi olla saatavilla ilman, että asukas joutuu muuttamaan palvelutarpeen muuttuessa.

8. Sosiaalihoitolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Kyllä

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihoitolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatusta sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseksi?

Kyllä

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Ei

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?

Kyllä

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?

Ympärivuorokautisen hoidon mitoituksesta on jo säädetty, joten kotihoidon henkilöstön vähimmäismäärästä säätäminen olisi luontevaa. Kansalaisten tasavertaisen kohtelun turvaamiseksi

tulisi laatia kansalliset kotihoidon kriteerit ja vaatimusten tulee olla samat riippumatta palvelun tuottajasta.

Kotihoidon osalta myös välittömän ja välillisen työn määrittely olisi tarpeen. Lainsäädännössä tulisi huomioida nykyaikaisen työn tekemisen tavat eli digitaalisten ratkaisujen vaikutus tulisi tunnistaa ja huomioida.

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Ei

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

Palveluasumisen käsite voidaan poistaa lainsäädännöstä, jos jatkossa käytetään raportissa esitettyä jaottelua kiireellinen asuminen, tuettu asuminen ja tehostettu palveluasuminen.

Kunnan sosiaalitoimi voi auttaa asiakasta asunnon hankkimisessa, mutta palvelun tulee olla tarkoin määriteltä. Sosiaalitoimi voi olla toimijana vain, kun asiakas on esim. asunnoton tai vaarassa menettää asuntonsa tai asunto on asumiskelvoton, eikä asiakkaalla ole toimintakykyä hankkia uutta asunto.

Omaishoidon tuki on harkinnanvarainen sosiaalipalvelu, jota kunta järjestää sitä varten varaamiensa määrärahojen rajoissa. Omaishoidontuen kriteerien pitäisi kohdella kaikkia tasa-arvoisesti riippumatta siitä missä ja miten kukin asuu.

Asiakas on samanaikaisesti useamman toiminnon (sosiaalihuolto ja terveydenhuolto) palveluiden piirissä. Lainsäädännön tulee poistaa toiminnallinen rajapinta. Asiakas- ja potilastietojen käyttöä koskevan lainsäädännön tulee tukea palveluiden asiakaslähtöistä koordinoitua ja turvallista toteutusta.

Palveluiden myöntämisen tulee perustua riittävään arviointiin ja todettuun tarpeeseen. Johtamisen kehittämisen tulee tukea monialaista työtä, tiedolla johtamisen ja digitalisaation edistämistä.

Iäkkäiden palvelujen valvontaviranomaisten käytäntöjä tulisi yhdenmukaistaa ja kriteerejä selkeyttää

Riila Mari
Helsingin kaupunki, sosiaali- ja terveystoimiala